

Epidemiologinė 2014-2015 metų gripo sezono analizė

1. ĮVADAS

Gripas ir ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos (toliau - ŪVKTI) paplitusios visame pasaulyje. Šios infekcijos sudaro didžiausią užkrečiamųjų ligų dalį, sąlygodamos ne tik žalą žmonių sveikatai, bet ir ekonominius bei socialinius nuostolius. Pasaulio šalyse, esančiose šiaurėje šiomis infekcijomis dažniau sergama žiemos sezonu. Lietuvoje kasmet užregistruojama vidutiniškai apie 400 tūkstančių susirgimų ŪVKTI, iš jų apie 100 tūkstančių susirgimų gripu. Gripas – tai viena iš infekcijų, kuriai būdingas epideminis bei pandeminis sergamumas. Ligos svarbą lemia tai, jog ji sukelia sunkias komplikacijas ar net mirtį.

Lietuvoje, gripo sezono metu (įprastai nuo 40-osios iki kitų metų 20-osios kalendorinės savaitės) pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. V-182 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. sausio 30 d. įsakymo Nr. V-58 „Dėl gripo ir ūminių viršutinių kvėpavimo takų infekcijų epidemiologinės priežiūros taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą yra vykdoma gripo ir ŪVKTI epidemiologinė priežiūra. Tai būtina, siekiant įvertinti sergamumą gripu ir ŪVKTI, sergamumo dinamiką, nustatyti vyraujančius ir genetiškai naujus gripo virusus, laiku pritaikyti profilaktikos ir kontrolės priemones.

Gripo ir ŪVKTI epidemiologinę priežiūrą koordinuoja Sveikatos apsaugos ministerija ir Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras, vykdo asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos. Kiekvieną savaitę, 10-yje apskričių esantys visuomenės sveikatos centrai teikia sergamumo gripu ir ŪVKTI, hospitalizuotų dėl gripo asmenų bei gripo ir ŪVKTI pasirinktinės klinikinės virusologinės diagnostikos duomenis.

2. 2014-2015 M. IR ANKSTESNIŪJŲ GRIPŲ SEZONŲ PALYGINIMAS

2014-2015 m. gripo sezonas Europos Sąjungos ir Europos ekonominės erdvės šalyse prasidėjo vėlai. Pirmieji gripo atvejai pradėti registruoti Olandijoje, Švedijoje, Didžiojoje Britanijoje (Anglijoje). 19-oje Europos šalių dominavo A(H3N2) gripo virusas, o A(H1N1)2009 gripo viruso daugiausia buvo išskiriama Italijoje ir Slovėnijoje.

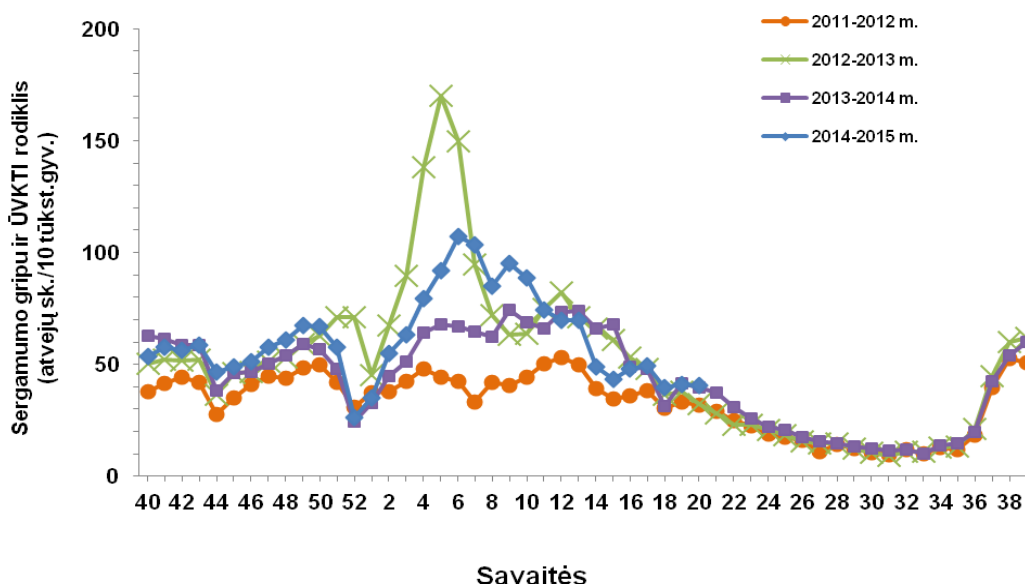
Lietuvoje 2014-2015 m. gripo sezonas ženkliai skyrėsi nuo ankstesniojo: registruotas didesnis sergamumas gripu ir ŪVKTI bei hospitalizuotų asmenų skaičius, registruotos gripo epidemijos. Lyginant su ankstesnių metų duomenimis, 2014-2015 m. gripo sezono metu stebimas ženkliai padidėjęs gripo ir ŪVKTI atvejų skaičius (1 lentelė).

1 lentelė. Gripo ir ŪVKTI atvejų skaičius šešių gripo sezonų metu (absoliutūs skaičiai)

Metai Infekcija	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Gripas	58 264	41 849	2 603	49 092	3 545	15 455
ŪVKTI	216 347	563 295	450 485	602 761	534 391	590 064

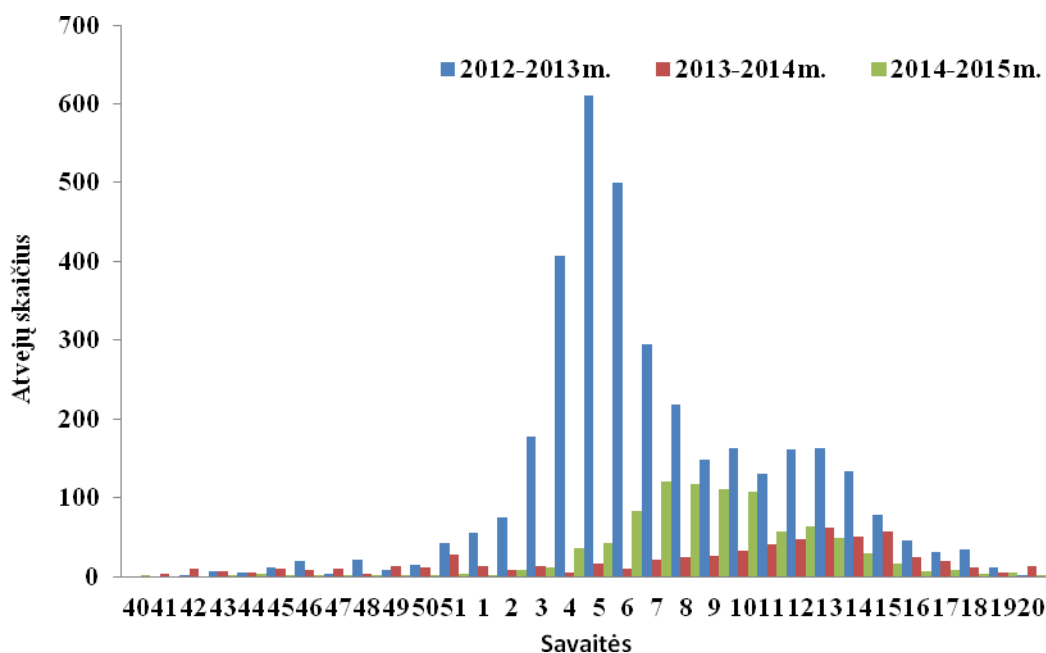
Sergamumo gripu ir ŪVKTI pikas stebėtas 6-ąją metų savaitę (vasario 2 – 8 d.), kai rodiklis siekė 107,0 atv./10 tūkst. gyventojų (1 pav.).

1 pav. Sergamumas gripu ir ŪVKTI Lietuvoje pastarųjų keturių sezonų laikotarpiu

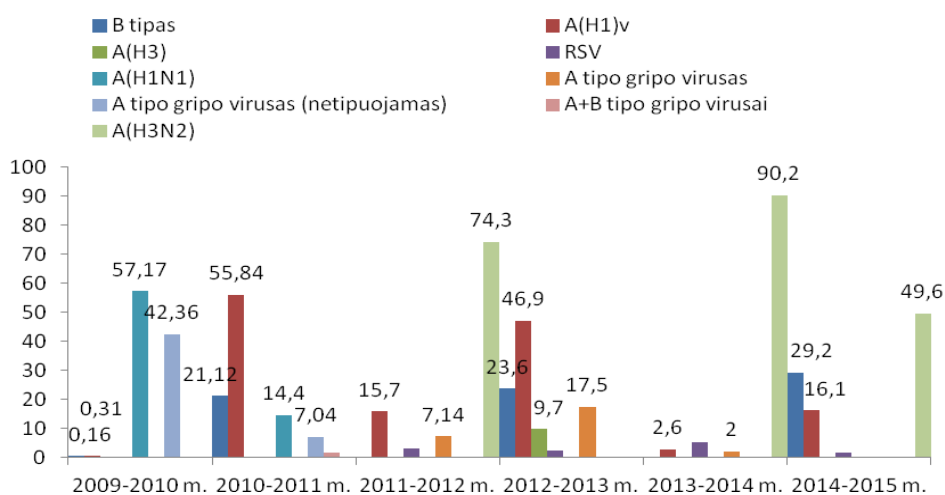
2014-2015 m. dėl gripo buvo hospitalizuotas didesnis asmenų skaičius nei praėjusią sezoną. Daugiausiai hospitalizuotųjų registruota 7-ąją (vasario 9-15 d.) savaitę (121 asmuo) (2 pav.). Iš viso 2014-2015 m. gripo sezono metu į ligoninę paguldyta 903 asmenys (2013-2014 m. – 612). Dažniausiai buvo hospitalizuojami vaikai (0-17 m.) – 603. Intensyvios terapijos skyriuose dėl gripo ar jo sukeltų komplikacijų paguldyta 46 asmenys. Hospitalizuota 10 nėščiųjų (2 sav.).

2 pav. Dėl gripo hospitalizuotų asmenų skaičius, 2012-2015 m.

Tarp aplinkoje šį gripo sezoną cirkuliavusių gripo virusų, didžiausią dalį (49,6 %) sudarė A(H3N2) tipo gripo virusas (3 pav.). Lietuvoje 2014-2015 m. gripo sezono metu Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija gavo ir ištyrė 546 ėminius, iš kurių 367 patvirtinti kaip gripo virusai.

3 pav. Gripo viruso tipai, 2009-2015 m.

Europoje 2014-2015 m.¹ gripo sezono metu buvo paimta 13 376 gripo viruso ėminiai gripo ir ŪVKTI pasirinktinės klinikinės virusologinės diagnostikos (toliau – **GŪVKTI PKVD**)

¹ Seasonal influenza 2014-2015 in the EU/EEA countries. Risk assessment. ECDC. 2015. www.ecdc.europa.eu

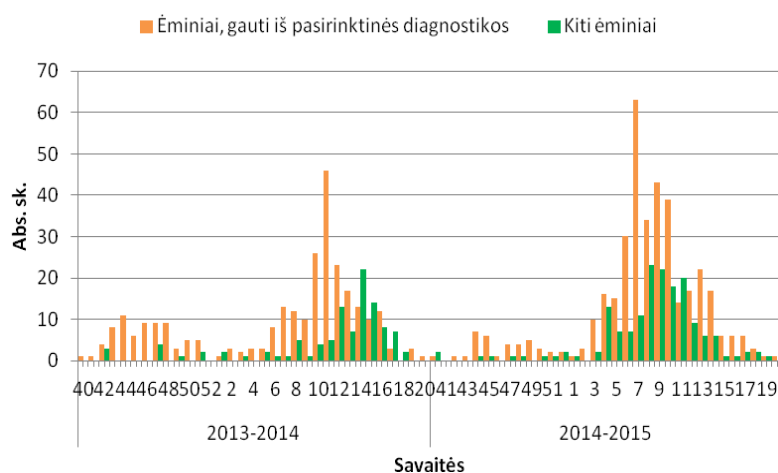
metu ir 124 561 - įprastos gripo ir ŪVKTI virusologinės diagnostikos (toliau - ĮGŪVKTIVD) metu.

Iš GŪVKTIPKVD buvo išskirta 2 025 (15 %): 1 623 (80 %) A tipo ir 402 (20 %) - B tipo gripo virusai. Iš A tipo gripo virusų išskirta: 1 182 (73%) A(H3N2), 282 (17%) A(H1N1)2009 ir 159 (10%) nesutipuoti gripo virusai.

Lietuvoje tarp aplinkoje šį sezoną cirkuliuojančių gripo virusų, didžiąsą dalį sudarė A(H3N2) ir nedidelę dalį sudarė B tipo gripo virusas.

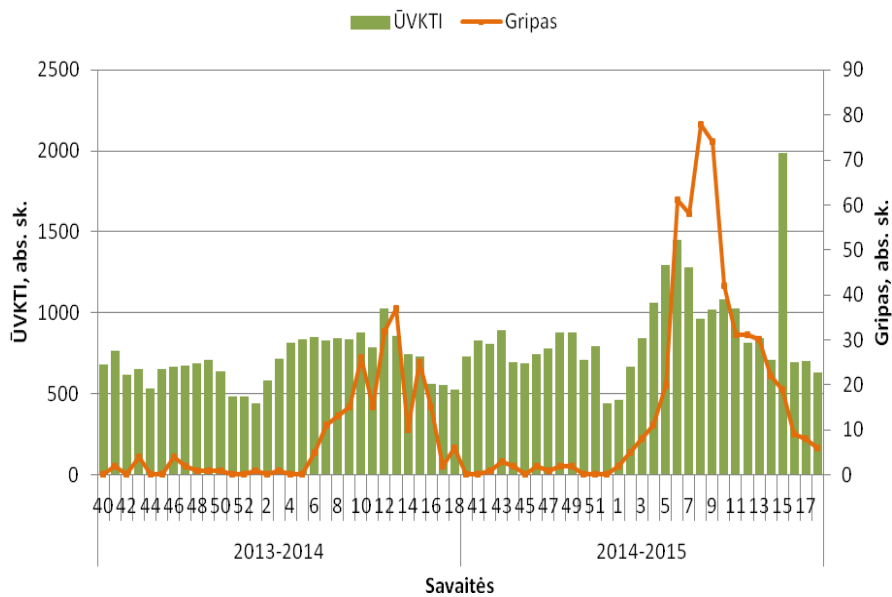
Lietuvoje 2014-2015 m. gripo sezono metu buvo paimti ir ištirti 546 ėminiai, iš kurių 367 buvo patvirtintas kaip gripo virusas. Daugiausiai patvirtintų gripo viruso ėminių buvo registruota 8-ąją metų savaitę (vasario 16 – 22 d.). Iš GŪVKTIPKVD atliekančių gydytojų buvo gauti 63 ėminiai, iš kitų, kurie nedalyvauja šioje programoje – 11.

4 pav. Dviejų pastarųjų gripo sezonų palyginimas pagal gripo viruso išskyrimą

2014-2015 m. gripo sezoną registruota daugiau ŪVKTI ėminių iš GŪVKTIPKVD, nei ankstesnįjį – 2013-2014 m. sezoną. Praėjusį sezoną daugiausia gripo ėminių iš GŪVKTIPKVD paimta 8-ąją metų savaitę (vasario 16-22 d.) (5 pav.).

5 pav. Gripo ir ŪVKTI pasirinktinės klinikinės virusologinės diagnostikos palyginimas 2013-2014 m. ir 2014-2015 m.

3. SEZONINIO GRIPO VAKCINACIJA LIETUVOJE, 2014-2015 M.

Viena pagrindinių Pasaulio sveikatos organizacijos ir Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro nuostatų yra skiepijimo nuo sezoninio gripo apimčių didinimas (pagal Europos Tarybos rekomendacijas siekiama iki 2014-2015 metų gripo sezono paskiepyti 75 % visų 65 m. ir vyresnių asmenų)². Skiepijant, ypatingai rizikos grupėms priklausančius asmenis, siekiama apsaugoti žmones nuo gripo ir jo sukeltų komplikacijų. Didinant skiepijimo nuo sezoninio gripo apimtį Lietuvoje bei įgyvendinant sveikatos apsaugos ministro 2014 m. sausio 3 d. įsakymą Nr. V- 8 „Dėl Nacionalinės imunoprofilaktikos 2014-2018 metų programos patvirtinimo“, Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2014-2015 m. gripo sezonui išsigijo 105 000 sezoninio gripo vakcinos dozes. Vakcina skirta šioms rizikos grupėms:

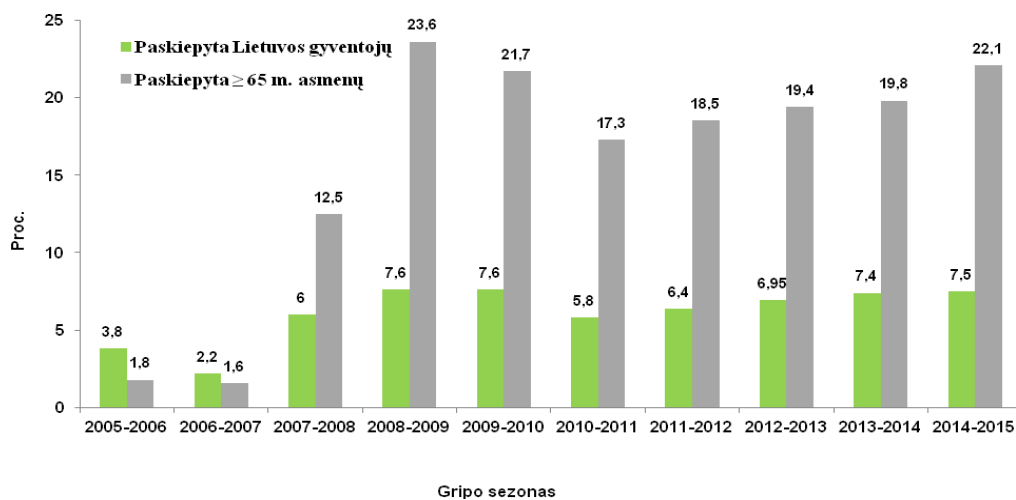
- 65 m. ir vyresniems asmenims;
- nėščiosioms;
- asmenims, gyvenantiems socialinės globos ir slaugos įstaigose;
- asmenims, sergantiems lėtinėmis širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo takų, inkstų ligomis, lėtinėmis ligomis susijusiomis su imuniniais mechanizmais, piktybiniais navikais;
- sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams.

² Europos Sąjungos Tarybos rekomendacija 2009 m. gruodžio 22 d. dėl skiepijimo nuo sezoninio gripo (2009/1019/ES). Europos Sąjungos oficialusis leidinys. L348/71

2014-2015 m. gripo sezono metu buvo paskiepyta 7,5 % visų Lietuvos gyventojų (vidutinis gyv. sk. 2014-2015 m. - 2 927 308). 65 m. ir vyresnių asmenų – 22,1 % (vid. 65 m. ir vyresnių gyv. sk. - 2014-2015 m. - 544 935).

2014-2015 m. gripo sezono metu paskiepyta daugiau asmenų, palyginus su praėjusių metų sezonu (6 pav.). Gyventojų aktyvesnę vakcinaciją galėjo paskatinti savalaikė informacija apie gripą bei profilaktikos priemones.

6 pav. Sezoninio gripo vakcinacijos apimtys Lietuvoje, 2005 - 2015 m.

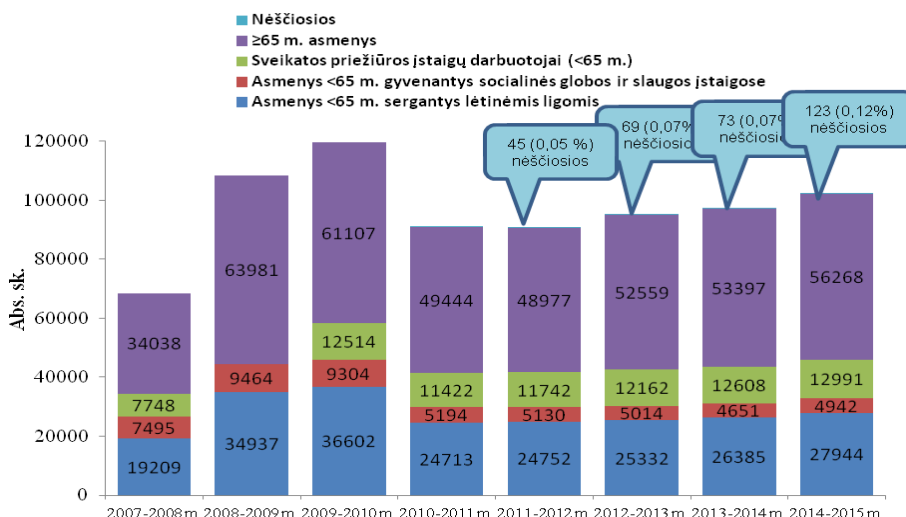
4. RIZIKOS GRUPĖMS PRIKLAUSANČIŲ ASMENŲ VAKCINACIJA SEZONINIO GRIPŲ VAKCINA, ĮSIGYTA VALSTYBĖS LĖŠOMIS

2014-2015³ m. gripo sezono metu paskiepyti 55,02 % 65 m. ir vyresnių asmenų. Tai yra 0,02 % daugiau negu ankstesnįjį sezoną. Daugiau nei ketvirtadalis (27,32 %) gripo vakciną sunaudota asmenų iki 65 m. sergančių lėtinėmis ligomis skiepimui. 2014-2015 m. gripo sezono metu paskiepyta 12,7 % sveikatos priežiūros darbuotojų (2013-2014 m. – 13 %). Mažiausiai iš rizikos grupių paskiepyta asmenų iki 65 m. gyvenančių socialinės globos ir slaugos įstaigose – 4,83 % ir nėščiąjų – 0,12 % (7 pav.). 65 m. ir vyresnių asmenų, gyvenančių socialinės globos ir slaugos įstaigose paskiepyta 4,83 %. Iš viso asmenų, gyvenančių socialinės globos ir slaugos įstaigose

³ % nuo panaudoto gripo vakciną, skirtos rizikos grupių skiepimui, kiekio

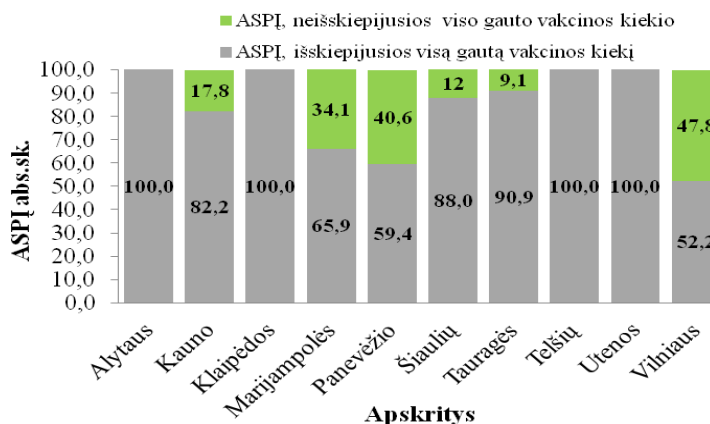
paskiepyta 4,83 %. Portugalijoje šiai rizikos grupei priklausančių asmenų paskiepyta 91 %, Airijoje – 88 %, Slovakijoje - 78,9 %. Nėščiąjų daugiausiai paskiepyta Olandijoje (82 %), Škotijoje – 33,3 %, Velse – 31,7 %, Anglijoje – 27,4 %.⁴

7 pav. Sezoninio gripo rizikos grupių vakcinacijos apimtys Lietuvoje, 2007-2015 m.

2014-2015 m. gripo sezono metu daugiausiai ASPI, kurios panaudojo visą gautą vakcinos kiekį buvo Alytaus (100 %; 27 iš 27), Klaipėdos (100 %; 57 iš 57), Telšių (100 %; 23 iš 23), ir Utenos (100 %; 15 iš 15) apskrityse. Mažiausiai ASPI, kurios panaudojo visą gautą vakcinos kiekį registruota Vilniaus (52,2 %; 60 iš 115), Panevėžio (59,4 %; 19 iš 32) ir Marijampolės (65,9 %; 29 iš 44) apskrityse (8 pav.).

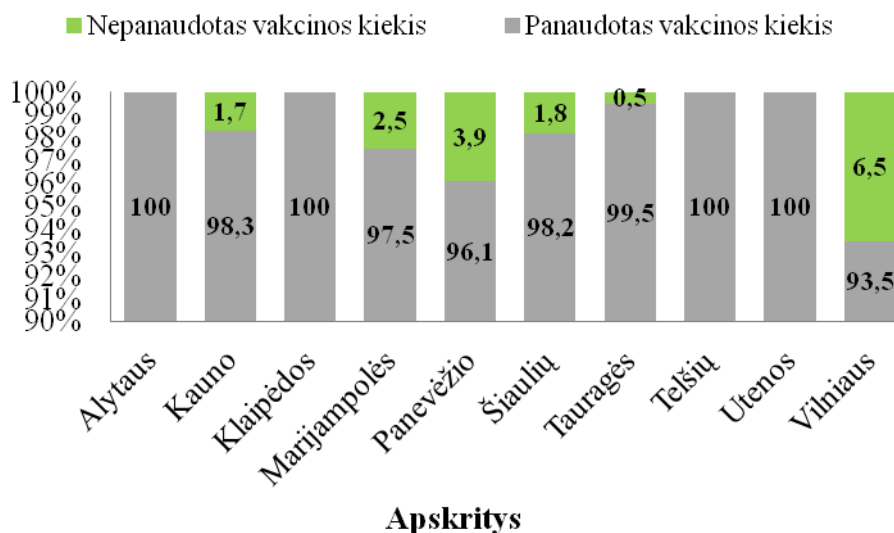
8 pav. ASPI apskrityse pasiskirstymas pagal panaudotos sezoninio gripo vakcinos kiekius, 2014-2015 m.

⁴ Seasonal influenza vaccination in EU/EEA, influenza season 2011-2012. Venice II Consortium. September 2012 – February 2013. www.venice.cineca.org

2014-2015 m. gripo sezono metu daugiausiai paskiepytų rizikos grupių asmenų registruota Alytaus (100 %, 5 628), Klaipėdos (100%, 8 084), Telšių (100 %, 4 809) ir Utenos (100 %, 4 354) apskrityse. Mažiausiai - Vilniaus (93,7 %, 21 755), Panevėžio (96,1 %, 8 953) apskrityse (9 pav.).

9 pav. **Sezoninio gripo vakcinų panaudojimas ASPĮ apskrityse, 2014-2015 m.**

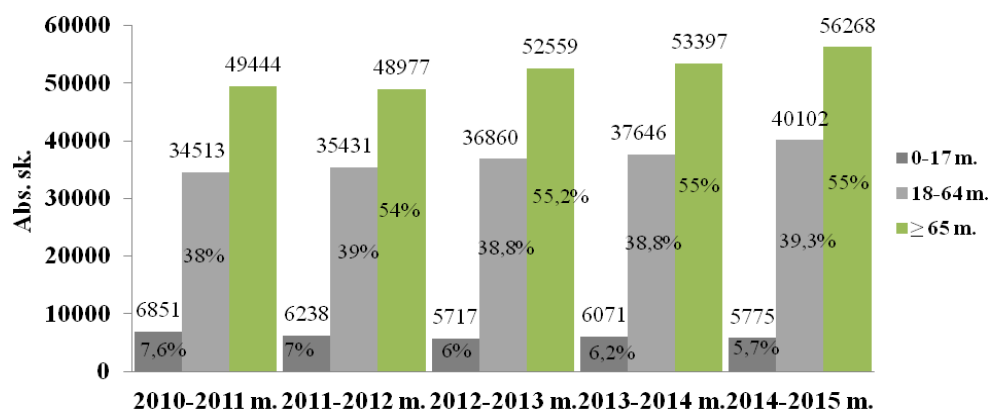

ASPĮ skaičius	Alytus	Kaunas	Klaipėda	Marijampolė	Panevėžys	Šiauliai	Tauragė	Telšiai	Utena	Vilnius	Iš viso: 496	386 (77,2%) ASPĮ įskiepijo visą skirtą gripo vakcinų kiekį
	27	101	56	44	32	50	33	23	15	115		

2014-2015 m. gripo sezono metu paskiepyta procentaliai mažiau ≥ 65 m. ir vyresnių asmenų palyginti su 2013-2014 metais (10 pav.).

10 pav. **Sezoninio gripo vakcinų panaudojimas rizikos grupėms priklausantiems asmenims pagal amžių, 2010-2015 m.**

Gripo sezonas

5. IŠVADOS

1. 2014 - 2015 m. gripo sezono metu registruota daugiau nei 4 kartus gripo ir 1,1 karto daugiau ŪVKTI atvejų, nei ankstesniųjų sezoną. Hospitalizuota 1,5 karto daugiau asmenų nei 2013-2014 m.
2. Šį gripo sezoną mirties atvejų neregistruota. Užfiksuotos 5-ios epidemijos.
3. 2014-2015 m. gripo sezono metu buvo paskiepyti 7,5 % visų Lietuvos gyventojų (2 927 308), lyginant su praėjusiu sezonu tai 0,1 % daugiau. Savalaikis skiepimas ir informacijos perdavimas prisidėjo prie Lietuvos gyventojų skiepavimo apimčių nuo gripo padidėjimo 2014-2015 m.
4. 2014-2015 m. gripo sezono metu buvo paskiepyti 22,1 % 65 m. ir vyresnių Lietuvos gyventojų (544 935), lyginant su praėjusiu sezonu tai 2,3 % daugiau.
5. Nemokamomis gripo vakcinomis 2014-2015 m. gripo sezoną paskiepyti 102 268 (97,4 %) rizikos grupių asmenų (2013-2014 m. – 97 1114), iš kurių: 55 % (56 268) gripo vakcinų panaudota 65 m. ir vyresnių asmenų skiepimui, 27,3 % (27 944) - asmenims iki 65 m. sergantiems lėtinėmis ligomis, 12,7 % (12 991) - sveikatos priežiūros darbuotojams, 4,8 % (4 942) - asmenims iki 65 m. gyvenantiems socialinės globos ir slaugos įstaigose, 0,12 % (123) – nėščiosioms.
6. Lietuvoje kiekvieną gripo sezoną pasiskiepia daugiau kaip 10 % sveikatos priežiūros darbuotojų (2014-2015 m. – 12,7 %). Didėjant skiepavimo apimtims medikų tarpe, tikėtina, kad jos padidėtų ir kitose rizikos grupėse, bei visoje Lietuvos populiacijoje.
7. 2014-2015 m. gripo vakcina, įsigyta valstybės lėšomis rizikos grupių skiepimui Alytaus, Klaipėdos, Telšių, Utenos apskrityse panaudota 100 %. Mažiausiai šios vakcinų panaudota Vilniaus apskrities gydymo įstaigose (93,7 %). Netolygų gripo vakcinų, įsigytų valstybės lėšomis, panaudojimą apskrityse lėmė keletas veiksnių: tarpinstitucinis bendradarbiavimas, savalaikis gripo vakcinų pristatymas į gydymo įstaigas, informacijos sklaida, apskričių teritorijų skirtingas dydis.